

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 434/2024-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED]

[REDACTED],
zastúpenej FELŠÖCI & Partners, s.r.o., Bajkalská 31, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Tdo/25/2023 z 21. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 26. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením najvyššieho súdu uvedeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiada o priznanie trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola rozsudkom Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 2T/11/2021 z 28. septembra 2021 uznaná vinnou z obzvlášť závažného zločinu sprenevery podľa § 213 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona na skutkovom základe uvedenom vo výroku rozsudku. Zato jej bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 10 rokov so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom strázenia, trest zákazu činnosti vo výmere 5 rokov a ochranný dohľad v trvaní 3 rokov. Poškodeného odkázal okresný súd s nárokom na náhradu škody na civilný proces.

3. Proti rozsudku okresného súdu podali odvolanie poškodený a sťažovateľka. Na odvolanie poškodeného bol rozsudok okresného súdu rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1To/55/2021 z 22. februára 2022 podľa § 321 ods. 1 písm. f) a ods. 2 Trestného poriadku zrušený

vo výroku o náhrade škody. Krajský súd uložil sťažovateľke povinnosť na náhradu škody vo výške 113 958,39 eur a so zvyškom nároku odkázal poškodeného na civilný proces. Odvolanie sťažovateľky krajský súd s poukazom na § 319 Trestného poriadku zamietol. Dovolanie, ktoré podala sťažovateľka proti rozsudku krajského súdu, najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Proti napadnutému uzneseniu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Rozhodnutia všeobecných súdov sú odôvodnené nedostatočne. Najvyšší súd sa dovolaním sťažovateľky zaoberal deficitne s tým, že len formálne prevzal závery okresného súdu a krajského súdu. V danej veci nebolo aplikované procesné pravidlo *in dubio pro reo* v súvislosti (i) s ustálením viny sťažovateľky a (ii) uložením povinnosti sťažovateľke nahradiť škodu. Oba aspekty pritom spolu súvisia, keďže výška škody je v okolnostiach prípadu súčasťou popisu skutku.

b) Čo sa týka ustálenia sťažovateľkinej viny, skutok nemohol byť posúdený ako sprenevera bez preverenia manka a schodku v účtovníctve a v pokladni poškodeného. Súd jednostranne vychádzali z tvrdení poškodeného, pričom nebolo preukázané, že sťažovateľka nevedla účtovníctvo riadne. V danom prípade absentuje naplnenie subjektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu sprenevery, nebola ustálená protiprávnosť konania sťažovateľky, o spreneveru nemohlo ísť preto, lebo nebolo preukázané zverenie s následkom trvalého prisvojenia ako základný predpoklad tohto trestného činu. Skutok nemal byť v kontexte zásady *ultima ratio* posúdený ako trestný čin. Vec sa mala riešiť prostriedkami civilného práva.

c) Povinnosť na náhradu škody bola sťažovateľke uložená nezákonne a bez vykonania dokazovania rozsudkom krajského súdu, proti ktorému sťažovateľka nemohla podať riadny opravný prostriedok. Nebol preukázaný vznik a rozsah škody, ako ani to, kto za škodu zodpovedá, čo neodstránil ani najvyšší súd rozhodnutím o dovolaní. Škoda je pritom kvalifikačným momentom trestnej činnosti.

d) Najvyšší súd posúdil dovolacie námietky nesprávne a inak sa len formálne obmedzil na konštatovanie správnosti skôr urobených záverov. Najvyšší súd nevykonal riadny dovolací prieskum, čím porušil základné právo sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia práv sťažovateľky napadnutým uznesením z dôvodu nedokázania trestnej činnosti, ktorá jej bola daná za vinu, a to s osobitným akcentom na deficit preukázania tvrdenej škody ako kvalifikačného momentu danej trestnej činnosti.

6. Ústavný súd podotýka, že s poukazom na § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je rozsahom ústavnej sťažnosti viazaný. Ak sťažovateľka v dôvodoch ústavnej sťažnosti vyjadruje nespokojnosť s rozsudkom okresného súdu a rozsudkom krajského súdu, tak pre ústavný súd je rozhodné, že v petite sťažnosti neoznačila okresný súd a krajský súd za porušovateľov svojich práv. V tejto súvislosti je však podstatné, že sa sťažovateľka bránila proti rozhodnutiam súdov nižších stupňov dostupnými opravnými prostriedkami. Ústavný súd preto

preskúmal ústavnú sťažnosť v rozsahu vymedzenom v petite, kde označuje za porušovateľa svojich práv len najvyšší súd.

7. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že v zásade nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a aplikácii právnych predpisov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké závery z neho všeobecný súd vyvodil. Závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva (napr. III. ÚS 568/2023).

8. K námietkam súvisiacim s preukázaním trestnej činnosti, ktorá bola daná sťažovateľke za vinu, ústavný súd bez potreby podrobného recipovania názorov najvyššieho súdu upriamuje pozornosť na časť odôvodnenia napadnutého uznesenia (s. 13 a nasl.), z ktorej vyplýva odkaz na skutkové závery okresného súdu a krajského súdu, ktoré sú podľa najvyššieho súdu jasné a zrozumiteľné. Takýto prístup je z ústavno-právneho hľadiska korektný, keďže aj judikatúra ústavného súdu vychádza z postulátu, že odôvodnenia rozhodnutí všeobecných súdov vydané v inštančnom postupe tvoria z hľadiska predmetu jeden celok (m. m. napr. IV. ÚS 639/2023). Z dôvodov na s. 18 napadnutého uznesenia vyplýva aj v podrobných konkrétnych súvislostiach poukaz na okolnosti, ktoré vzali všeobecné súdy za rozhodné pri ustaľovaní skutkových záverov. Najvyšší súd preskúmal rozhodnutia súdov nižších stupňov aj z pohľadu požiadaviek práva na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, čo spadá do obsahu práva na obhajobu z pohľadu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a skonštatoval dodržanie požiadavky zákonnosti, presvedčivosti a preskúmateľnosti.

9. Najvyšší súd vyčerpávajúco a z hľadiska rešpektovania ústavných limitov odôvodnenia súdneho rozhodnutia plne akceptovateľným spôsobom vysvetlil (s. 19 a nasl. napadnutého uznesenia), že ak podstata dovolacej argumentácie sťažovateľky smeruje k detailnému prieskumu skutkových zistení (sťažovateľka nesúhlasí so skutkovými závermi a odmieta vinu), ten najvyšší súd nemôže vykonať s odkazom na § 371 ods. 1 písm. i) časť za bodkočiarkou Trestného poriadku, čo koncentrovane uvádza na s. 25 napadnutého uznesenia tak, že najvyšší súd „... má doslova zakázané opätovne skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku a v rámci toho prehodnocovať vykonané dôkazy a vyslovovať iné skutkové závery ako súdy prvej a druhej inštancie...“.

10. Najvyšší súd sa vyrovnal aj s ďalšími argumentmi sťažovateľky, keď podotkol (s. 24 napadnutého uznesenia), že námietka deficitu preukázania subjektívnej stránky s poukazom na obmedzenie uvedené v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (časť za bodkočiarkou) nenapĺňa dovolacie dôvody. Zistenie a konštatovanie naplnenia či nenaplnenia subjektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu totiž patrí medzi okolnosti podliehajúce normám procesného práva a vykonáva sa v rámci dokazovania tak, ako to predpokladá § 119 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku. Pokiaľ ide o tvrdené nerešpektovanie zásady *ultima ratio*, najvyšší súd na s. 25 napadnutého uznesenia objektivizoval: „[A]k páchatel' svojím konaním naplní zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu, je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu vyvodit' trestnoprávnu zodpovednosť. Žiada sa poznamenať, že zásadu *ultima ratio* možno beztak v intenciách trestného práva hmotného uplatniť jedine prostredníctvom materiálneho korektívu

(§ 10 ods. 2 Trestného zákona), to znamená len pri prečine (menovaná bola právoplatne odsúdená za obzvlášť závažný zločin - R 96/2014).“ Takéto závery vníma ústavný súd ako logické, korešpondujúce s platnou a účinnou právnou úpravou a plne ústavno-právne prijateľné, teda nezakladajúce príčinu na vykonanie kasačnej intervencie vo vzťahu k napadnutému uzneseniu.

11. V súvislosti s uložením povinnosti na náhradu škody najvyšší súd (s. 14 a 15 napadnutého uznesenia) odkázal na závery predošlej súdnej praxe, ako aj na poslanstvo § 287 ods. 1 Trestného poriadku. Podľa relevantnej časti tohto ustanovenia súd uloží obžalovanému povinnosť nahradiť neuhradenú škodu alebo jej neuhradenú časť vždy, ak jej výška je súčasťou popisu skutku uvedeného vo výroku rozsudku, ktorým bol obžalovaný uznaný za vinného. Najvyšší súd následne upriamil pozornosť na krajským súdom revidované závery rozsudku okresného súdu, kde okresný súd odkázal poškodeného s nárokom na náhradu škody na civilný proces, pričom uviedol aj dôvody tohto konštatovania. Z napadnutého uznesenia v podstatnom vyplýva: *«V takomto prípade je totiž negovaný záver súdu o právnej kvalifikácii zisteného skutku a de facto má za následok zrušenie rozhodnutia odvolacím súdom (tento prípad), nakoľko v prípadoch, keď je výška škody súčasťou skutkovej vety rozsudku, nemôže v ďalšom kroku súd v podstate spochybníť v dôsledku nepozornosti „seba samého“. Preto ak súd prvého stupňa uznal obvinenú za vinnú zo spáchania obzvlášť závažného zločinu sprenevery podľa § 213 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona (ktorý už v základnej skutkovej podstate predpokladá vznik aspoň malej škody), nie je vo vzťahu k nároku poškodeného na náhradu škody možné rozhodnúť v podstate tak, že na jednej strane bude existovať konštatovaná vina zo spáchania skutku, ktorý v sebe poníma spôsobenie tam uvedenej škody, zatiaľ čo poškodeného s nárokom na náhradu škody súd v celom rozsahu odkáže na civilný proces.»* Najvyšší súd uzavrel, že aj kvantitatívne strohejšie odôvodnenie povinnosti na náhradu škody je korektné, keďže v danom prípade ide o zákonom predvídaný dôsledok ustálenia sťažovateľkinej viny. Takýto záver je udržateľný aj ústavno-právnou optikou a nezakladá oprávnenie ústavného súdu nahrádzať právny názor najvyššieho súdu vlastným názorom.

12. Bez úmyslu dopĺňať odôvodnenie napadnutého uznesenia, len na zvýraznenie správnosti a ústavnej udržateľnosti jeho záverov ústavný súd dodáva, že najvyšší súd konal v medziach svojej právomoci limitovanej obmedzením obsiahnutým v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku (časť za bodkočiarkou) so zohľadnením aj prístupu ku skutkovým aspektom veci, avšak v intenciách prieskumu odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia z pohľadu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (k tomu pozri nález sp. zn. IV. ÚS 546/2020 uverejnený v zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu pod č. 18/2021 a nasledujúci bod tohto odôvodnenia). Najvyšší súd pritom rešpektoval aj ďalšie príslušné ustanovenia Trestného poriadku, ktoré interpretoval a aplikoval v plnom súlade s ich obsahom. Pozornosti ústavného súdu neunikli poukazy na deficity v dokazovaní (pokiaľ ide o ustálenie sťažovateľkinej viny, ako aj založenie povinnosti sťažovateľky na náhradu škody) a procesné pravidlo *in dubio pro reo* vinúce sa každou líniou sťažnostnej argumentácie, ktorá predstavuje v jej podstate opakovanie dôvodov uvádzaných v dovolaní. Porušenie trestno-procesnej maximy *in dubio pro reo* však nemôže naplniť dovolací dôvod, keďže táto zásada sa týka iba skutkových zistení, ktoré, ako už bolo uvedené, sú z priameho prieskumu v dovolacom konaní vylúčené.

13. Vo vzťahu k možnostiam prieskumu skutkových podkladov na rozhodnutie naznačeným v predchádzajúcom bode odôvodnenia konštatuje ústavný súd, že najvyšší súd sa tejto roly v reakcii na podané dovolanie ujal ústavne udržateľným spôsobom. Odpoveď na uplatnené námietky

dovolaťky poskytol najmä na s. 13 až 15 uznesenia, keď objasnil, že oba nižšie sudy sa dostatočne a jasne vyjadrili k výsledkom dokazovania aj posúdeniu kľúčových skutkových okolností, a to vo vzťahu k vine, ako aj k povinnosti nahradiť poškodenému škodu. Ústavný súd len dodáva, že širší prieskum skutkových zistení vo vzťahu k právoplatnému rozsudku nie je dostupný, keďže dovolací (najvyšší) súd ani ústavný súd nie sú skutkovými súdmi na úrovni súdu prvého stupňa alebo odvolacieho súdu.

14. Po prieskume napadnutého uznesenia ústavný súd sumarizuje, že závery najvyššieho súdu v napadnutom uznesení sú logické a zrozumiteľné, pričom argumentácia sťažovateľky nie je spôsobilá spochybníť ich ústavnú udržateľnosť a odôvodniť zásah ústavného súdu v rozsahu jeho právomocí ustanovených v čl. 127 ods. 2 ústavy. Napadnuté uznesenie nemožno posúdiť ako svojvoľné alebo urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou a účinnou právnou úpravou. Po porovnaní dovolacích argumentačných línií a dôvodov ústavnej sťažnosti neuniklo pozornosti ústavného súdu, že sťažnostná argumentácia je v podstatnej miere len zopakovaním argumentácie prednesenej sťažovateľkou v dovolacom konaní pred najvyšším súdom, ktorý však na jej nosné námietky primerane odpovedal v medziach svojej právomoci vlastnými a ústavne udržateľnými úvahami. Zásah ústavného súdu do výkonu právomoci najvyššieho súdu by bol opodstatnený len v prípade nezlučiteľnosti napadnutého uznesenia s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou, o čo v danom prípade so zreteľom na dôvody objektivizované v tomto rozhodnutí nejde.

15. Ústavný súd uzatvára, že pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením a právami sťažovateľky neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavnú sťažnosť v jej celosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu